

**Віктор Луц, Людмила Леонова**

**РІВНЕНСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ КРАЄЗНАВЧИЙ МУЗЕЙ  
В ПЕРІОД ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ (1941-1944).  
(За документами Державного архіву Рівненської області)**

Сьогоднішня публікація — це ще один пазл до загальної картини історії Рівненського обласного краєзнавчого музею.

Донедавна вважалося, що не збереглися книги обліку експонатів, або будь-які інші документи періоду Другої світової війни, в яких міститься інформація про музейні цінності і можна дослідити масштаби втраченого. Тому виявлення документів, що публікуються нижче, є важливим доповненням до тих відомостей про музейні збірки, які вже є джерелом дослідження історії музейної справи на Рівненщині, і загалом, в Україні, а також зможуть підтвердити, або спростувати деякі твердження щодо непоправних втрат культурних цінностей РОКМ під час Другої світової війни.

Як відомо за вже існуючими публікаціями про міський музей в Рівному за часів німецької окупації почали говорити практично на самому її початку [1]. Ініціатива зі створення музею належала Ю. Шумовському і була підтримана головою Рівненської міської управи Полікарпом Бульбою. Управа була створена в липні 1941 року, а перше повідомлення про наміри створити музей з'явилося 1 вересня у першому номері часопису «Волинь» [5].

До 4 грудня 1941 р. за розпорядженням Рівненської міської управи була проведена інвентаризація по всім його відділам — мистецькому, геологічному, археологічному та етнографічному і інвентарні списки направлено на адресу управи.

Як зазначалось у супровідному листі до списку, інвентаризація була проведена поверхово «з огляду на ненормальні обставини, в яких тепер музей знаходиться». Інвентаризація музейної бібліотеки взагалі вважалась неможливою. (Див. Док. №4).

Список був неточним, тому що був складений на підставі попереднього інвентарю, який існував ще до «ненормальних обставин», тобто до того часу, як приміщення Рівненського музею і багато експонатів мистецького відділу було забрано військовими. Частина залишених речей цього відділу знаходилася у різних непристосованих для зберігання музейних експонатів місцях: у гаражі та приміщенні архіву (мова йде про Рівненський обласний історичний архів, який знаходився по вул. Леніна, (сучасна вул. 16 Липня, будинок не зберігся) та в музейному будинку. (Див. Док. №4).

У вступі до опису знову даються роз'яснення про те, що складений він був на підставі тих експонатів, які залишилися «після нежданого евакуації музеального майна з попереднього приміщення на друге, що виконувалось за відсутності завідувача історично-археологічним відділом п. Шумовського та в великому поспіху і без належного догляду» (Див. Док. №4).

Попри те, що інвентаризація, як вважав директор, була проведена «не точно», робота ця була не з легких. Адже до 1943 р. в музеї працювало всього два працівника. Станом на 16 січня, 3 серпня 1942 р. це були Шумовський Юрій, директор (працює в музеї з 01 вересня 1941 р.) і Лясківська Анеля, бібліотекар. Посади помічника бібліотекаря, лаборанта та прибиральниці були вакантні ( Див. Док № 8).

Підготовчий період в музеї розтягнувся більше ніж на рік і для відвідувачів музей відкрився тільки 4 листопада 1942 р. у відповідності до дозволу Рівненського гебітскомісара др. Беєра, про що громадськість було сповіщено через часопис «Волинь» 3 листопада 1942 р.

Згідно з «Інвентарним списком Міського Рівненського музею» станом на 20 грудня 1942 р. у геологічному відділі музею рахувалося 138 номерів, археологічному — 432, етнографічному — 220 історико-мистецькому — 108, всього 898 експонатів на суму 75 251 крб., загальна ж кількість книжок в бібліотеці становила 14580. На депозитному зберіганні перебувало 20 експонатів на суму 12400 крб.

Серед виявлених документів цікавість викликає розпорядження Рівненського гебітскомісара др. Беєра «В справі музею і бібліотеки», датований 15 січня 1943 р., яким він регулює деякі питання роботи цих закладів. В першу чергу він наказує провести інвентаризацію бібліотеки, після чого дозволяє відкрити її і читальний зал, скласти список літератури, яку необхідно придбати, дозволяє закупити меблі для музею, відкрити ботанічний відділ, продовжити збирання експонатів, відкрити виставку про Рівненську округу, прийняти одного працівника в музей та одного помічника для бібліотеки (за умови погодження з директором Шумовським).

Вже 1 лютого 1943 р. було прийнято на роботу помічником бібліотекаря Чайку Олександра,

а з 9 лютого 1943 — Панека Йозефа — тимчасово на посаду наукового помічника в музей.

З 1 лютого 1943 р. запрацювала і бібліотека музею, яка розмістилася в одному з музеєм приміщенні по вул. Короленка, 6.

Працював музей до початку 1944 р.

Серед віднайдених документів дуже важливим для відновлення наших знань про колекцію музею до 1943 р. є інвентар музею. Цей документ спростовує усталену вже багато років думку про величезні втрати музейних цінностей Рівненського музею в роки війни і вивезення їх за межі України. Сьогодні можна лише здогадуватись чому в повоєнний час не було зроблено нічого, щоб зробити належну інвентаризацію музейних речей. Як зрозуміти що картини Рівненського музею, з інвентарного списку після війни опинились в рівненському готелі.

Багато предметів що згадуються в інвентарних книгах музею 1948–1949 рр. Впродовж 1950–1970-х рр. частина музейної колекції «зникла» через підміну інформації. Саме в цей період з'являється типовий запис для багатьох інвентарних карток «из старых фондов».

Як приклад можна навести історію з атрибуції найстарішого портрета музейної збірки Романа Сангушка початку XVII ст. В старій інвентарній книзі музею за 1948 р. чітко вказано його походження з палацу Потоцьких (с. Деражне Костопільського р-ну) [4, арк. 27 (№2095)] який графська родина придбала в 1927 р. і володіла ним до 1939 р. [6, s. 91].

В 1960-х роках ця інформація, з невідомих причин, зникає з інвентарних книг музею.

Ймовірно що попереднє місце зберігання картини було в мистецькій колекції Потоцьких в Антонінах (тепер Хмельницька обл.) [6, s. 92]. Колись їх власниками була відома на Волині родина Сангушків, але через шлюб Альфреда Потоцького з Марією Сангушко цей маєток разом з частиною мистецьких творів перейшов у спадок нових власників [6, s. 13-27].

Несподіванкою став запис в мистецькому інвентарі під №64 картини Юзефа Креша «Битва під Оршею» 1884 р. яка була оцінена найдорожче з усіх картин музею — 10000 крб. (Див. док № 6) Після війни картина з такою назвою вже не згадується. В 1946 р. в музейному звіті зазначено, що «фонди розобраны, инвентаризация проведена» і наприкінці згадана картина «Битва под Краковом» копія Матейко, что «находится в готеле горкоммунхоза по ул. Сталина» [2, арк. 5]. Хибна назва виникла через відсутність фахівців в музеї, які підпис на картині з вказівкою місця написання «Kraków», сприйняли за її назву. З часом, коли картину передали в музей назву змінили на «Битву під Кірхольмом». Лише нещодавно завдяки ілюстрації в часописі «Kłosy» за 1885 р. була відновлена первісна назва картини [7]. Сьогодні залишається лише з'ясувати, хто був попереднім власником цього твору.

Серед мистецьких пам'яток, які належали Рівненському музею ще перед війною і з яких завдяки інвентарю, можна зняти тавро «зі старих фондів» бачимо «Венеціанський палац» (РОКМ Ж 1299). В списку присутня картина І. Труша «Краєвид з Рив'єри» (тепер має назву «Кримський пейзаж»).

Згадуються також народна картина «Козак Мамай» правда під назвою «Козак Нечай». Така назва виникла з віршованого напису на картині:

*Я для світу заспіваю*

*Щоб мав пам'ять о Нечаю...*

Також вдалось ідентифікувати роботи відомих польських художників Казимира Похвальського (1855–1940) «Портрет невідомого» 1916 р. (РОКМ Ж 1289), Станіслава Еймонда (1894–1939) «Бліда ніч» 1917 р.

Як картина невідомого художника в фондових книгах записаний львівський пейзаж 1940 р. Ерно Ерби (1878–1943), який загинув в Янівському таборі.

Опубліковані нижче архівні документи часів Другої світової війни сприятимуть новій атрибуції багатьох мистецьких пам'яток Рівненського обласного краєзнавчого музею

#### Джерела та література:

1. Данильчук Г. Рівненський музей у роки німецької окупації 1941–1944 рр. // Наукові записки Рівненського обласного краєзнавчого музею. Вип. IV., Рівне, 2006. — С. 24–29.
2. Квартальный отчет о работе Ровенского историко-краеведческого музея за 2 кв. 1946 г. // ДАРО, ф. Р-562, оп. 3, спр. 1, арк. 5–11.
3. Листування про організацію міського музею (1941–1943 рр.) // ДАРО, ф. Р-33, оп.1, спр.9
4. РОКМ. Главная инвентарная книга № 2, поступления и учета экспонатов (№ 1191–2625) 1948 г. — 42 арк. (Фонди музею, б.н.).
5. Шумовський Ю. В охороні мистецтва і пам'яток Волині // Волинь. — 1941. — 1 вересня
6. Aftanazy R. Dzieje rezydencji na dawnych kresach Rzeczypospolitej. Cz. 2, [Ziemie ruskie Korony]. — Т. 5: Województwo wołyńskie. — Wrocław, 1994. — 697 s.
7. Kłosy. — 1885. — № 1054. — Т. XLI. — S. 168–169.



Рис. 1. Венеціанський палац. Кієв. XVIII ст.



Рис. 2. І. Труш. Краєвид з Рив'єри.



Рис. 3. Станіслав Еймонд  
Бліда ніч. 1917 р.



Рис. 4. Народна картина «Козак Мамай».  
Кієв. XVIII ст.



Рис. 5. Казимир Похвальський  
Портрет невідомого. 1916 р.



Рис. 6. Ерно Ерба  
Львів. 1940 р.

№1

**До Головного Управління містом в Рівному  
відділ Народної Освіти**

Свящ. Мгр Юрія Шумовського

**Заява**

Цим пропоную свої послуги в утворенню місцевого музею і бібліотеки в Рівному і прошу мене призначити на завідуючого (директора) новоутвореного музею.

Свящ. Мгр Ю. Шумовський

P.S. При цьому зазначаю, що в музеальному ділі маю 7 літню практику перебувши свого часу делегатом і науковим працівником – Варшавського Головного музею, Таротського, Львівського Національного, Дубенського і Рівненського обласного, що можу ствердити документально.

Свящ. Мгр Ю. Шумовський

Дня 14/VII 41 р.

*ДАРО ф. 33, оп. 2 спр.2, арк.1*

№ 2

**Проект праці по збереженню Музейних пам'яток в Рівному**

- 1) Звести всі експонати музеїв (історичного, дому творчості і мистецтва до одного будинка (ул. Соборна 3); що вже і виконується.
- 2) Утворити в домі №3 ул. Соборна музей з відділами: історично-краєзнавчим і мистецтва.
- 3) Історично-краєзнавчий відділ буде займати чотири кімнати і буде ділитися на геологічний, археологічний, історичний та етнографічний
- 4) Відділ мистецтва матиме картинну галерею та кімнату скульптури.
- 5) В цьому ж будинку при музеї буде наукова бібліотека, по змісту відповідна відділам музею з окремою кімнатою-читальнею для наукових праць.
- 6) В цьому будинку буде виділено спеціальних дві кімнати для театрального гуртка (шатня і бюро), та одна велика кімната для малярства.
- 7) Беручи під увагу обмеженість фінансову міста в сучасній хвилині, подаю при цім необхідну кількість працівників музею при котрих могла б нормально провадитись робота.

- 1) Завідувач музеєм і науковий працівник
- 2) Науковий працівник і лаборант по історичному від[ділу].
- 3) Маляр і науковий працівник мистецтва.

Всього працівників могло б бути п'ять.

Пропоную на вищезгадані місця:

- 1) Завідуючий музею і науковий працівник О[тець] Мгр Ю.Ф. Шумовський  
ул. Головна 41а
- 2) Зав. художньо-мистецькою частиною і науковий працівник пан [?] Зінченко  
с. Дворець ул. Франка 3
- 3) Науковий працівник і лаборант при історично-краєзнавчому відділі Кучинський В.  
ул. Головна 41 а
- 4) Секретарка і бібліотекарка – Зінченко Оксана  
с. Дворець ул. Франка 3
- 5) Сторож музеального будинку і майна – Олександр Бринда  
ул. Соборна 3

Свящ. Мгр Ю. Шумовський

[Липень 1941 р.]

*ДАРО ф. 33, оп.2, спр.2, арк. 24-24 зв.*

№3

Відділ Народної Освіти  
м. Рівного  
№....

**До  
Міської управи м. Рівного**

Дня... серпня 1941 р.

Подаю для затвердження такий штат працівників  
Міського музею міста Рівного:  
Директор музею – Карл Антонович Костирко  
Керівник Відділу Мистецтва в тім театральним убранням і приладдям – Петро Іванович Зінченко  
Керівник Історично-археологічного Відділу – Юрій Федорович Шумовський.  
Керівник Музеальної бібліотеки – Варвара Володимирівна Беседовська.  
Сторож будинку і майна Олександр Бринда.

Завідуючий Відділом Народної освіти  
В м. Рівнім  
О. Ковальський

*ДАРО ф. 33, оп.2, спр.2, арк. 8*

№4

**До Міської управи м. Рівного**

Виконуючи розпорядження Управи, при цьому надсилаю,  
інвентарні списки майна Українського Рівненського  
Музею по всім відділам його, т. с. – мистецькому,  
історичному, геологічному, археологічному та етнографічному.  
Інвентаризація зроблена не дуже точно, з огляду на  
ненормальні обставини в яких тепер музей знаходиться.  
Інвентаризації музеальної бібліотеки в цю хвилину в  
жодному разі провести не можна.

м. Рівне.  
Дня 4 / XII. 1941 р.

Директор і завідуючий  
Українським Рівненським Музейом  
Мгр. Ю. Шумовський

ПРИМІТКА. До інвентаря мистецького відділу  
Інвентар, поданий в списку, зроблений на підставі попереднього  
інвентарного списку, що перед забранням дому музеального і  
багатьох експонатів мистецького відділу військовими м. Рівного.  
Зараз частина залишених річей цього відділу знаходиться в гаражі  
архівному, в будинку архіви, та в будинку музеальному.

Мгр. Ю.Шумовський  
Дня 5/ XII 1941 р.

**Інвентар  
історично-археологічного і геологічного відділу  
Українського музею в м. Рівному**

Цей інвентар списаний на підставі тих експонатів музеальних, які залишились після нежданої евакуації музеального майна з попереднього приміщення на друге, що виконувалось за відсутності завідувача історично-археологічним відділом п. Шумовського та в великому поспіху і без належного догляду.

**Археологічний відділ**

№	Назва предмета	Стан	Вартість
1	Шельське ручне рубило	доб	5 крб
2	-	-	-
3	Молот-сокира (невдалий	ні	100
4	Малий нуклеус	доб	5
5	Сокира (недокінчена)	ні	2
6	Сокира шліф. (недокін.)	ні	2
7	Скробач	д	2
8	Сокирка - клинок оббийний	ні	5
9	Клин - скробач	д	2
10	Скробач	д	5
11	Рубило	д	5
12	Долото	ні	2
13	Клинок	д	2
14	Клинок	д	5
15	Клинок	д	5
16	Шліф[ований клинок]	д	10
17	- // -	д	5
18	Клинок - сокира	ні	5
19	Клинок - долото шліф.	д	5
20	Клинок шліф.	д	5
21	- // -	д	2
22	- // -	д	2
23	Клинок - долото шліф.	ні	2
24	[Клинок] - скробач	ні	2
25	Клинок - сокира	ні	5
26	Частина клинка шліф	ні	2
27	Частина клинка шліф	ні	2
28	[Частина клинка шліф]	ні	2
29	Частина долота шліф	ні	2
30	Частина клинка шліф	ні	2
31	[Частина клинка шліф]	ні	2
32	Частина шліф. сокири	ні	2
33	[Частина шліф. сокири]	ні	2
34	[Частина шліф. сокири]	ні	2
35	[Частина шліф. сокири]	ні	2

36	Необроблений клинок	д	5
37	Нуклеус – оббійник	д	5 частина шліф
38	Частина шліф. клинка	ні	2
39	Шліф. клинок	д	10
40	Оббійник з сокири шліф.	ні	2
41	Кінчик шліф. долота	ні	1
42	Оббійник	д	5
43	Оббійник-куля	д	5
44	Оббійник частина нуклеуса	ні	2
45	Оббійник-куля	д	5
46	Куля-зернотертка	д	10
47	Оббійник	ні	2
48	[Оббійник]	д	5
49	[Оббійник]	ні	2
50	Куля кремінна до праці	д	5
51	Оббійник	д	5
52	[Оббійник]	д	5
53	[Оббійник]	д	5
54	[Оббійник]	ні	2
55	[Оббійник]	д	2
56	[Оббійник]	д	2
57	[Оббійник]	д	5
58	а, б, Част. велик. молота і оббійник	ні	5
59	[а, б, Част. велик. молота і оббійник]	ні	5
60	Частина молота-сокири	ні	5
61	Частина топірця	ні	2
62	[Частина топірця]	ні	2
63	Частина сокири	ні	2
64	[Частина сокири]	ні	2
65	[Частина] маленького топ[ірця]	ні	2
66	Частина бойового топірця	ні	5
67	[Частина бойового топірця]	ні	5
68	[Частина бойового топірця]	ні	2
69	Частина бойового топірця	ні	5
70	Частина сокири	ні	2
71	Цілий топірець	д	20
72	Частина бойової сокири	ні	5
73	[Частина бойової сокири]	ні	2
74	Частина топірця	ні	2
75	Цілий клин-сокира	д	50
76	Частина сокири	ні	2
77	[Частина сокири]	ні	2
78	[Частина сокири]	ні	2

79	[Частина сокири]	ні	2
80	[Частина сокири]	ні	2
81	Частина клинка долота	ні	2
82	Шельський скребач	д	5
83	Тягарка до сіті	д	10
84	[Тягарка до сіті]	д	10
85	[Тягарка до сіті]	д	10
86	[Тягарка до сіті]	д	10
87	[Тягарка до сіті]	д	10
88	[Тягарка до сіті]	д	10
89	Куля до пращі	д	5
90	Прясло	д	5
91-162	Неолітичні знаряддя	д	5
162	Частина серпа	д	5
163	Частина серпа	д	5
164	Стріла кр[емнева]	д	20
165	Скробачка	д	2
166	Частина серпа	д	2
167-169	[Частина серпа]	ні	2
170-174	Скробачі	д	2
174	Серпо-ніж	ні	5
179	Клинок надбитий	д	10
	[записи відсутні]		
184	Частина списа	д	5
185	[Частина списа]	д	5
186	Клин	д	50
187	Частина вел. списа	д	5
188-189	Частина серпа	ні	2
190	Скробач	д	5
191-195	Неолітичні знар.	д	2
195	Спис	д	100
196	Частина шлф. сокири	ні	5
197	Шлф. клин.	д	50
198	Частина ножа	ні	2
199-273	Частина неоліт. знар.	д	5
274	Спис	д	50
275-284	Неолітичні знаряддя	д	5
284-289	Неолітичні знар	д	по 10 і 30 кр.
289-294	Частини черепа неандертальчика		100/ емітація
294-330	Фрагменти кераміки неолітичної і ранньоісторичної з Острожця та Дубенщини		По 2- 5-10 кр.
330	Неолітична амфора	д	100
331	Неолітичний дзбанок	д	100



**Геологічний відділ**

332-338	Скаменіле дерево	д	30
339-344	Кості мамута	ні	20
345	Зуб мамута	ні	10
346-347	Роги доістор. оленя	д	40
348	Зуби мастодонта	д	10000 кр.
349-390	Скам'янілості з мезозоїчної та інших ер	д	1000 кр.
390-490	Зразки кам'яних порід волинських мінералів		100
491	Модель Стегозавра	д	30
492	[Модель] Парейозавра	д	30
493	[Модель] Манчжурозавра	д	30
494	[Модель] Мастодонта	д	30
495	[Модель] шаблезубого тигра	д	30

**Етнографічний відділ**

496	Макет укр. селянської хати	д	450 кр.
497	49 таблиць з вишивками волинськими	д	980 кр
498	50 взірців вишивок окремих (не на таблицях)		250
596-646	Кераміка волинська шт. 50	д	500 кр.

**Історичний відділ**

647	Два пістоля з срібною оковкою (без люфи)		100
649	Пістоль без ср. оковки, без люфи		20
650	Варяжський меч		500
651-652	Дві грамоти кирилицею написані з XVI в. і з печатами восковими		по 100
653-655	Дві історич. Таблиці папірових		10
655	Козак Нечай – іст. картина олійними фарб. XVII в.		200
656	Іст. карт. – Кімната в замку магната (ошкляна)		20
657-663	Види замків Волині. Карт. ошкляні		60
663-669	Істор. карти мальовані аквар.		60
669-679	Іст. картини		50
679-706	Таблиці по вивченню істор. і передістор.		50
706-896	Таблиці краєзнавчі Волині		200
896-908	Геологічно-археологічні табл.		12

Крім згаданих речей музей мав до перенесення слідуєчи меблі: 3 шкляних високих габльоти, 2 ошкляних шафи, вісім нових зроблених з дикти габльоток – ящиків, 2 виложених червоним сукном габльоти для монет, 2 цілих шкляних клоша на стіл, 3 малих тумби під габльоти та одну велику під геологічні експонати, 2 таблиці для краєзнавчих табл. 4 стола, 2 нових полиці для кераміки, бюрко, крісла і інші річі, всього на 1000 кр.

Всі зазначені по списку річі знаходяться під опікуєю і в цілості.

Цей інвентарний список зроблений провізорично та, не дуже точно з огляду на обставини в яких провадився реєстр.

Завідуючий істор. і арх. Відд. Українського Рівненського Музею

Мгр. Ю. Шумовський

ДАРО ф. Р-033, оп.1, справа 9, арк. 1-4 зв

№6  
Інвентар  
Мистецького відділу Українського музею в Рівному

Черговий номер	Назва предмету	Зміст твору	Автор та дата твору	Ціна в крб
1	Образ олійний	Біблійна сцена	Італ'янська робота XVIII віку автор невідомий	2000
2	[Образ олійний]	Женці в полі	Костржевський XIX вік	1000
3	[Образ олійний]	Продажа корови	Костржевський XIX вік	1000
4	Акварель	Цадик	Сосренцевич XIX вік	500
5	[Образ олійний]	Портрет Карвіцької	XIX вік. Автор невідомий	700
6	[Образ олійний]	Портрет Карвіцького	XIX вік. Автор невідомий	700
7	[Образ] пастельовий	Клеопатра	XVIII вік. Автор невідомий	700
8	Акварель	Дитина і спящий чоловік	Костос. XIX вік	300
9	Акварель	Вітряк	Бісцак (?). XIX вік	200
10	[Образ] олійний	Портрет Ледуховського	XVIII [віку]. Автор невідомий	1000
11	[Образ олійний]	Портрет Ледуховського	XVIII [віку]. Автор невідомий	1000
12	[Образ олійний]	Портрет Станіслава Малаховського	Пічман. XVIII вік	6000
13	[Образ олійний]	Матір Божа	XVIII вік. Автор невідомий	1500
14	[Образ олійний]	Портрет невідомого в гусарському вбранні	XIX вік. Автор невідомий	700
15	[Образ олійний]	Портрет польського шляхтича	XVII вік. Автор невідомий	
16	[Образ олійний]	Давид та Саба	XVI вік. Автор невідомий	5000
17	[Образ олійний]	Зимова ніч	Ейсмонд	4000
18	[Образ олійний]	Портрет дами	Мальчевський	1000
19	[Образ олійний]	Автопортрет з приятелем	Мальчевський	1000
20	[Образ олійний]	Композиція	Мальчевський	1000
21	[Образ олійний]	Портрет невідомого	Похвальський	200
22	[Образ олійний]	Портрет невідомого	Похвальський	200
23	Акварель	Вид Варшави - триптих	Новаковський	100
24	Офорт	Старуха	Кжечонович	100
25	Образ офорт	Краєвид	Кшечонович	100
26	Образ олійний	Морський пейзаж	Габбебі	1000
27	[Образ олійний]	Три дівчини	Пресон	700
28	[Образ олійний]	Свитанок	Хелмонський	500
29	[Образ олійний]	Коти	Автор невідомий XX вік. російський	500
30	[Образ олійний]	Корова	Малькнехт XIX вік	1000
31	[Образ олійний]	Краєвид з Рив'єри	Труш	400

32	[Образ олійний]	Квіти	Труш	200
33	[Образ олійний]	Вали	Кіц (Китц, Мартин Емельянович ?)	300
34	[Образ олійний]	Коні	Кіц	300
35	[Образ олійний]	Коні у плузі	Кіц	300
36	[Образ олійний]	Полювання	Войцек Коссак	5000
37	[Образ олійний]	Полювання	Рибковський	800
38	[Образ олійний]	Гусар на коні	Коссак Ю.	200
39	[Образ олійний]	У різника	Кіц	
40	Образ гуаш	Натюрморт	Новоківський	300
41	[Образ] олійний	Портрет невідомого	Ярошинська	200
42	[Образ олійний]	Портрет невідомого	Тонкель	200
43	Образ акварель	Виставка а Москві	Дорохов	200
44	[Образ олійний]	Село в серпні	Дорохов	200
45	Образ олійний	Купання дитини	Автор невідомий російський	300
46	[Образ олійний]	Голова жінки	Мюнкаси	700
47	Образ акварель	Село	Нартовський	200
48	Образ олійний	Лісний пейзаж	Семінський	200
49	Образ акварель	Пейзаж з Полісся	Кохановський	200
50	[Образ] олійний	Ліс	Автор невідомий	150
51	[Образ олійний]	Портрет дівчини	Дорохов	400
52	[Образ олійний]	Кроковське весілля	Зигмунтович	200
53	[Образ олійний]	Араби	Міллер	500
54	[Образ олійний]	Східні кілимкари	Вигживальський Фелікс	500
55	[Образ олійний]	Голова бедуїна	Вигживальський Фелікс	400
56	[Образ] пастельовий	Східна дівчина	Вигживальський Фелікс	350
57	[Образ] олійний	Сад в квітах	Кульчицька	150
58	[Образ олійний]	Вечір на Волзі	Російський невідомий автор	600
59	[Образ олійний]	Вітер на Волзі	Російський невідомий автор	750
60	[Образ олійний]	У венецькому палаці	XVIII вік автор невідомий	600
61	[Образ олійний]	Дідусь	Гофман	500
62	[Образ олійний]	Пейзаж	Голандський невідомий автор XVIII віку	1000
63	[Образ] постельовий	Морський пейзаж	Автор невідомий	100
64	[Образ] олійний	Битва поляків з росіянами під Оршею	Кшеш	10000
65	Образ олійний	Краєвид з Кавказу	Косміаді	300
66	[Образ олійний]	Краєвид з Кавказу	Косміаді	50
67	[Образ олійний]	Міський пейзаж	Косміаді	50
68	[Образ олійний]	Міський пейзаж	Косміаді	50
69	[Образ олійний]	Пейзаж	Косміаді	100
70	[Образ] постельовий	Квіти	Домбровська	40
71	[Образ] акварельовий	Полювання	Єстапович	100
72	[Образ] акварельовий	Зимовий пейзаж	Єстапович	100

73	[Образ олійний]	Дитячі забави	Коробов	500
74	[Образ олійний]	Трійка	Розводовський	500
75	[Образ олійний]	Чвірка	Розводовський	700
76	[Образ олійний]	Міський пейзаж з Баку	Російський невідомий автор	300
77	[Образ олійний]	Українське весілля	Автор невідомий	500
78	[Образ] акварельовий	Голова італянки	Автор невідомий	50
79	[Образ] акварельовий	Голова італянки	[Автор невідомий]	50
80	[Образ] акварельовий	Венеція	[Автор невідомий]	50
81	[Образ] акварельовий	Італянський пейзаж	[Автор невідомий]	50
82	[Образ] акварельовий	Італянський пейзаж	[Автор невідомий]	50
83	[Образ] акварельовий	Італянський пейзаж	[Автор невідомий]	50
84	[Образ] темперовий	Неаполітанський вид	[Автор невідомий]	40
85	[Образ] темперовий	Неаполітанський вид	[Автор невідомий]	40
86	[Образ] темперовий	Неаполітанський вид	[Автор невідомий]	40
87	Образ олійний	Базар у Львові	Ерба	400
88	[Образ олійний]	Вид Львова	Ерба	350
89	[Образ олійний]	Вид Львова	Ерба	400
90	[Образ олійний]	За книжкой	Коробов	500
91	[Образ олійний]	Три коні	Кіц	300
92	[Образ] гравюра	Особи в античних одягах	Невідомий французький авт. XVIII в.	200
93	[Образ олійний]	Дівчинка з голубом	Борсос	1000
94	[Образ олійний]	Портрет Малаховського	Автор невідомий XVIII в.	900
95	[Образ олійний]	Портрет Карвіцької	Автор невідомий XVIII в.	600
96	[Образ] акварельовий	Рибак	Сіхульський Казимир	400
97	[Образ акварельовий]	Сплав	Сіхульський Казимир	400
98	[Образ] олійний	Портрет невідомого	Автор невідомий	200
99	[Образ олійний]	Матер Божа	Автор невідомий церковне малярство XVIII в.	300
100	[Образ олійний]	Порт	Автор невідомий XVIII в.	350
101	[Образ олійний]	Ікона	Автор невідомий XVIII в.	350
102	[Образ олійний]	Ікона	Автор невідомий XVIII в.	350
103	[Образ] пастельовий	Портрет невідомого	Автор невідомий XVIII в.	350
104	[Образ пастельовий]	Портрет невідомой	Автор невідомий XVIII в.	350
105	[Образ пастельовий]	Портрет копія з Рубенса	Автор невідомий XVIII в.	450
106	[Образ пастельовий]	Портрет копія з Рембранта	Автор невідомий XVIII в.	500
107	[Образ пастельовий]	Портрет невідомой	Автор невідомий XVIII в.	300
108	[Образ] олійний	Наполеонівські війська	Хелмінський	400
109	[Образ] пастельовий	Натюрморт	Косміаді	50
110	[Образ] пастельовий	Квіти	Косміаді	100
111	[Образ] пастельовий	Квіти	Косміаді	50
112	[Образ] пастельовий	Коні у водопою	Російський невідомий художник	200
113	Скульптура бронза	Жінка	Невідомий німецький автор	600

114	Скульптура бронза	«Lit Blas»	Невідомий французький автор	200
115	Скульптура бронза	Чумак	Невідомий український автор	200
116	Скульптура мрамор	Копія грецької скульптури	Автор невідомий	200
117	Скульптура мрамор	Копія римської скульптури	Автор невідомий	200
118	Скульптура мрамор	Копія римської скульптури	Автор невідомий	150
119	Скульптура мрамор	Копія скульптури Цецилії Мателії	Автор невідомий	100
120	Скульптура мрамор	Копія скульптури Сократа	Автор невідомий	200
121	Скульптура мрамор	Копія римської скульптури	Автор невідомий	150
122	Скульптура мрамор	Лев	Французький невідомий автор	150
123	Скульптура дерево	Барокова скульптура	Автор невідомий	400
124	Скульптура дерево	Барокова скульптура	Автор невідомий	400
125	Скульптура дерево	Барокова скульптура	Автор невідомий	300
126	Скульптура дерево	Барокова скульптура	Автор невідомий	300
127	Скринка	Барокова скринка	Автор невідомий	500
128	Скринка	Інкрустована скринка	Автор невідомий	300
129	Скринка	Інкрустована скринка	Автор невідомий	250
130	Годинник	Вісаський годинник Емпір	Автор невідомий	500
131	Ваза бронза	Бароко	Автор невідомий	400
132	Ваза фарфор	Кітайська	Автор невідомий	500
133	Ваза фарфор	Кітайська	Автор невідомий	450
134	Ваза глина	Кітайська (імітація)	Автор невідомий	30
135	Ваза глина	Кітайська (імітація)	Автор невідомий	30
136	Миска фарфор	Кітайський фарфор	Автор невідомий	500
137	Ваза фарфор	Копенгаген	Автор невідомий	100
138	Ваза фарфор	Копенгаген	Автор невідомий	100
139	Ваза фарфор	Копенгаген	Автор невідомий	60
140	Ваза алебастр	Копенгаген	Автор невідомий	50
141	Ліхтар бронза	Емпір	Автор невідомий	150
142	Ліхтар бронза	Емпір	Автор невідомий	150
143	Ліхтар бронза	Емпір	Автор невідомий	200
144	Ліхтар бронза	Емпір	Автор невідомий	200
145	Ліхтар бронза	Емпір	Автор невідомий	100
146	Ліхтар бронза	Емпір	Автор невідомий	100
147	Ліхтар бронза	Емпір	Автор невідомий	100
148	Ліхтар срібло	Емпір	Автор невідомий	200
149	Ваза алебастр	Емпір	Автор невідомий	40
150	Годинник бронза	Англійський	Початок XIX віку	300
151	Годинник бронза	Німецький	Початок XIX віку	350
152	Ліхтар фарфор	Саксонський	XVIII вік	150
153	Ліхтар фарфор	Саксонський	XVIII вік	150
154	Тарілка фарфор	Баранівка	XVIII вік	60
155	Тарілка фарфор	Англійська	XVIII вік	50

156	Тарілка фарфор	Англійська	XVIII вік	50
157	Вазка фарфор	Англійська	XVIII вік	100
158	Фігурка фарфор	Саксонська	XVIII вік	150
159	Фігурка фарфор	Саксонська	XVIII вік	200
160	Тарілка фарфор	Віенська	XVIII вік	100
161	Тарілка фарфор	Віенська	XVIII вік	100
162	Кувель фарфор	Німецький	XIX вік	60
163	Кувель фарфор	Німецький	XIX вік	60
164	Тарілка фарфор	Сербська	XVIII вік	150
165	Тарілка фарфор	Сербська	XVIII вік	150
166	Фігурка фарфор	Сербська	XVIII вік	200
167	Тарілка фарфор	Кітайська	Автор невідомий	100
168	Мисочка фарфор	Кітайська	Автор невідомий	60
169	Мисочка фарфор	Кітайська	Автор невідомий	60
170	Табакерка фарфор	Віенська	XVIII вік	50
171	Ткань	Віенська	Французька XVIII вік	300
172	Ткань	Віенська	Східна	100
173	Столик	Інтарзія	Італійська	200
174	Диван	Емпір	Італійська	200
175	Крісло	Емпір	Італійська	100
176	Крісло	Емпір	Італійська	100
177	Крісло	Емпір	Італійська	100
178	Крісло	Емпір	Італійська	100
179	Столик -арх	Емпір	Італійська	100
180	Крісло	Емпір	Італійська	60
181	Крісло	Емпір	Італійська	60
182	Крісло	Емпір	Італійська	60
183	Крісло	Емпір	Італійська	60
184	Крісло	Емпір	Італійська	70
185	Крісло	Емпір	Італійська	70
186	Крісло-арх	Емпір	Італійська	50
187	Крісло-арх	Емпір	Італійська	50
188	Крісло дуб і шкіра	Емпір	Італійська	60
189	Крісло дуб і шкіра	Емпір	Італійська	60
190	Крісло дуб і шкіра	Емпір	Італійська	50
191	Крісло дуб і шкіра	Емпір	Італійська	50
192	Крісло дуб і шкіра	Емпір	Італійська	50
193	Диван	Бідермаєр	Італійська	150
194	Крісло	Бідермаєр	Італійська	50
195	Крісло	Бідермаєр	Італійська	40
196	Крісло	Бідермаєр	Італійська	40
197	Крісло	Бідермаєр	Італійська	30
198	Крісло	Бідермаєр	Італійська	40

199	Крісло	Бідермаєр	Італійська	30
200	Шафа дуб	Данціг	XVII в.	6000
201	Шафа інкрустована	Кольбушов	XVII в.	4000
202				
203	Колиска	«Дзжакой»	Початок XIX в.	100
204	Ліжко	Французька	XVII в.	1000
205	Письмовий стіл	Французька	XVII в.	500
206	Умивальник	Французька	XVII в.	500
207	Чучело буйвола	Французька	XVII в.	50
208	Чучело ведмедя	Французька	XVII в.	50
209	Чучело вовка	Французька	XVII в.	50
210	Чучело свині	Французька	XVII в.	50
211	Чучело свині	Французька	XVII в.	50
212	Чучело кабана	Французька	XVII в.	50
213	Роги лося	Французька	XVII в.	50
214	Роги буйвола	Французька	XVII в.	50
215	Роги буйвола	Французька	XVII в.	50
216	Роги ан	Французька	XVII в.	50
217	Роги	Французька	XVII в.	50
218	Роги оленя	Французька	XVII в.	50
219	Письмовий стіл	Французька	XVII в.	30
220	Стіл з суконним покриттям	Французька	XVII в.	40
221	Стіл дубовий	Французька	XVII в.	50
222	Крісло			50
223	Крісло			15
224	Стіл до креслення			100
225	Мольберт з доской			20
226	Мольберт з доской			10
227	Мольберт з доской			10
228	Мольберт з доской			10
229	Мольберт з доской			10
230	Стіл круглий дубовий			30

Директор музею  
5/XII. 41 р.

ДАРО ф. Р-33, оп.1, спр, 9, арк. 5-10 зв

№8

Листа штатних працівників Миського Музею і Бібліотеки в Рівному. 1942 р.

*Листа штатних працівників Миського Музею і Бібліотеки в Рівному 1942 р.*

№	Прізвище і ім'я	Службова назва	Категорія	Рік народження	Вислужка (клас)	Зарплата (грн)	Катег.	% до 30%	% до 15%	Примітки
1.	Шутова Анна Ярош	директор	вище упр.	1908	31940 кл. 41	900	10	20%	15%	
2.	Скеліська Анна	бібліотекар	серед.	1914	з класу 1942 р.	4	8	-	-	Бібліотекар.
3.	—	начальн. бібліот.	серед.				VII			Начальн. б. бібліот.
4.	—	лаборант музейний	серед.				10			Лаборант музейний
	—	виставочн. музей					VIII			

м. Рівне  
20 грудня 1942 р.

Директор Миського Музею і Бібліотеки в Рівному  
Мр. Сасюков

ДАРО ф. Р-33, оп.12, од. зб.9, арк. 5-10 зв

№9

Повідомлення про відкриття музею Рівному.  
Часопис «Волинь» від 3 грудня 1942 р.

3 грудня 1942.

## МУЗЕЙ У РІВНОМУ

Дирекція Миського Музею в Рівному, вул. Короленка 6, повідомляє Шановне Громадянство, що згідно дозволу Пана Гевітс-комісара в Рівному, відкритий Музей дня 4.XI 6.р для відвідування громадянством і школами від год. 10—12 щоденно. Вхід 1 карбованець.

Рівночасно Дирекція Миського Музею і Бібліотеки в Рівному висловлює щире подяку жертводавцям, які своїми пожертвами експонатів спричинились до збагачення та поширення музею й бібліотеки. Спеціальну подяку складається пану О. Левчуку, о. Настоятелю і Церковній Управі с. Писнебелі с. Хотин, Аристею, Городка. Панам: Шахрачукові і Довгому з Мал. Житині, Селецькому в с. Городок, Буткевичу Леоніду села Козак, Корецького району, Сялину Василю с. Копитів, Проф Сасюкові Василеві с. М. Житин, Куйбіді Івану з Рівного, та Бідуді Івану з Бережан за грошеву офіру (40 крб.) та іншим жертводавцям. Просимо Шановне Громадянство і надалі не забувати про Рівенський Музей та по можливості складати свої пожертви і тим допомагати в його поширенні наукової праці над історією нашого краю.



№10

Відпис гебітскомісара Беєра  
міській управі в Рівному у справі музею і бібліотеки.  
19 січня 1943 р.

В І Д П И С .

Рівне, дня 19. I. 1943р.

12

Гебітскомісар в Рівному.  
Акт.: IV/2

Д о

Міській Управи

в Р і в н о м у . -

В справі Музею і Бібліотеки  
до відома від 15. I. 43.

Справоздання про створення Музею і Бібліотеки я прийняв до відома. З про-  
тавлених пропозицій дозволяю наступне:

- 1/. Переведення остаточної інвентаризації маючихся книжок. Відокремити всю  
советську й жидівську літературу, яка заборонена. Коли тільки скінчить-  
ся відокремлення, яке є під наглядом Уповноваженого, треба повідомити  
мене.
- 2/. Бібліотека може бути відкрита, як випозичальня книжок. Я погоджуюся на  
спорудження читальні.
- 3/. Дозволяється набування нових книжок. В цій цілі треба спис набуваних  
книжок представити і подати їх ціни. Це, звичайно, під застереженням, що  
такі книжки взагалі можна набути.
- 4/. Меблів для wyposażення музею не маєтля. Я, однак, погоджуюся для  
закупу необхідно потрібних меблів від третіх осіб, або на виготовлення  
їх в місті.
- 5/. Збірка нових музейних експонатів може біжучо переводитися.
- 6/. Я погоджуюся на створення Ботанічного Відділу.
- 7/. Створення прогулькового відділу є завчасне й недоцільне. Воно не до-  
зволяється.
- 8/. Проведення дальших розкопок може наступити тільки в згоді з Планом Ге-  
нералькомісаром.
- 9/. Приготовлення виставки про Рівненську округу, яка мусила б, вважати, в  
обіймати всю працю округи також з господарського огляду, дозволяю.  
До приготувань треба уповноважити відповідну особу.
- 10/. Дозволяється прийняття одного наукового працівника для Музею /група IV/  
і одного помічника для бібліотеки /група VI/.

Гебітскомісар:

підп.: Др. Беєр.

№11  
Стаття про Рівненський  
музей в часописі  
«Костопільські вісті»  
від 20 червня 1943 р.

ВІСТІ

3

## Що каже музей.

Те, що було, знаємо, кажуть звичайно люди. Не знаємо того, що буде. Не завжди так. Не всі також знають те, що було. Більше тих, що якраз не знають, що було і не завжди тим цікавляться. Що було за часів наших батьків, ділів, що було кілька століть перед нами...

А знати бодай у загальному потрібно і практично. Кожному громадянину, хто б він і де б він не був. Що було, що діялось на нашій землі, які там люди жили, чим цікавились... Тож потрібно жити не тільки тим, що тепер, хвилиною, а й тим, чим жили наші предки, це є необхідним. Це значить — мати своє коріння в минулому, і чим воно сильніше, довше, глибоче, тим і дерево нашого життя певно і здоровіше.

Можливо ці слова і зайві. Нічого нового цим не сказано. Всі і без того знають, що так є... Але все таки хочеться щось подібне казати. Хай буде...

Про те, що було на Волні, дещо скаже нам музей у Рівному. Старий, непоказний назовні будинок. В середині кілька кімнат наповнених то книгами, то паперами, а кілька з них нагадують дійсно музей. І доба крем'яна і ще далі в глибокі віки до часів мамонта, іхтіозаврів, мастодонтів... Розквдані по просторах нашої землі городища дють для цього багато матеріалу. Тут проходило життя, тут жили, боролись, тут думали і творили.

Віки йшли наперед. Будувались храми, захищались віру предків, певно і твердо стоялось на межі двох світів, зв'язуючи Схід з Заходом. Сліди татарщини, що нагадували вихор, який замітав з поверхні землі усе живе... Але життя не зупинялось. Ми тут жили, ми тут знов і знов закладали свої огнища, біля яких кували метал, орали землю, опліднювали її, відбудовували рутні, торгували з цими і тими... І кров лилась за те, щоб нас шапували.

Музей говорить про те, що маємо в надрах нашої землі. Мінерали, метали, рослинність і звіринство. Ось вам зразки базальту чорного, ось знов глиби граніту, там всілякі глини, порцелянова, гончарська... Пороли різних земляних верств... Вкопалими і окам'янілості, сліди праісторії, коли всі ці місця вкривали води морів...

Буйна рослинна різноманітність здобила по всі віки цю нашу давню землю. Бори й луги, поля і болота, ріки і озера — все то буюло, росло, цвіло... Так говорять нам і те, що зібрано старанною людською рукою в цих скромних

кімнатах.

Звіринство і птахів. Просторі і темні наші ліси в минулому давали щедрій притулок всьому тому. Чи це буйні роги оленя, чи голова тура, чи зуби якогось доволонного звіря, чи безліч інших більших і менших звірят — все це дуже проречисто промовляє нам до душі. Те саме з птахами. Бачите, що ще не так давно покинули нас деякі горді представники пташиного світу. Про орла ми співаємо хіба в піснях, а був час, коли вони гордо кружляли у деяких місцевостях нашого краю... Та й тепер ще маємо досить птаства. Наші поліські тетереви, глухарі, наші бузьки, наші лісні шульки, яструби та круки... Безліч їх менших і більших по лісах, галях, полях та болотах. Журавлі, чаплі, дикі гуси та інші качки, лебеді та чайки ще й сьогодні часто зустрінемо на тих місцях, де ще більше водяного простору...

Дещо історії також знайдете в музеї. Портрети правлячих родів, речі домашнього вжитку, меблі, озяги, зброя... Все це лежить на своїй місці з певною вказівкою тут між цими стінами. А був час, коли ось на цьому просторі ліжку — різбленому і цяцьковому — відпочивали якісь люди, спали, вирали, роились... У тій колісці виколювалися якісь Потоцькі. На тих столиках писались листи, документи... У тих скриньках ховали дорбогцінності, тими грішми вели торгівлю, там знаряддя писали, воювали, виробляли щось потрібне для життя.

А ось знову книги... Завжди зврушують вони кожного, хто має фантазію, одним своїм виглядом. Якісь там роки писали по-слов'янськи чи римськи... П'ятнадцяте, шістнадцяте століття... Безліч рук брало їх, перегортало, безліч очей бачило ті невразні на поживілому папері літери. Календарі, просторі грамоти на пергаменті з великими косковими печатами... Все це, кожний предмет, щось вам каже, оживає в уяві, изходить на нову думку, викликає барвні, нові життя і краси картини того, що було і що відступило в тінь, звідки ніщо не вертається. Але ви, ма і кожна людина що живе, не втоводняється вимогою неблаганного часу, що відходить. Ми стримуємо його, чіпляємось за його рештки, притягаємо з небуття назад, щоб на його підставі, на його основах творити... Творити нове, сучасне, потрібне... Творити далі клітки, з яких виростає щільне всього, що нас оточує... Творчість, любов, мудрість і чистота.

М. К.